

Bölüm 10

TİCARİ KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR¹

Engin KARAKIŞ²

GİRİŞ

Finansal sistemin en önemli kuruluşlarından olan bankalar ekonomide fon fazlası olanlardan topladıkları tasarrufları fon ihtiyacı olan gerçek ya da tüzel kişilere kredi biçiminde aktararak ekonomide para akışını sağlamaktadır. Esas faaliyeti kredi vermek olan bankalar açısından kredilerin doğru ve etkin bir biçimde yönetilmesi, kredinin doğru kişi ve kuruluşlara verilmesi bankaların varlıklarını korumaları ve faaliyetlerine devam edebilmeleri açısından son derece önemlidir. Kredi sürecinin etkin bir şekilde yönetilmesi, bankaların iyi tanımlanmış karar kriterleri belirlemesine dayanmaktadır. Kredi taleplerinin değerlendirilmesi süreci birçok kriterin birlikte değerlendirilmesini gerektiren karmaşık ve zor bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır.

Ticari kredi talepleri değerlendirilirken nicel kriterler yanında nitel kriterler de etkili olmaktadır. Ticari kredi taleplerinin değerlendirilmesinde nitel kriterlerin karar verme sürecine dâhil edilmesi süreçteki belirsizlik ve risk içeren durumlar nedeniyle bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle kredi taleplerinin değerlendirilmesinde risk ve belirsizlik içeren durumları dikkate alan modeller geliştirmek ve standart karar yöntemleri oluşturmak önemlidir.

1. KREDİ KAVRAMI VE TİCARİ KREDİ

Kredi, sözcük anlamı itibarıyla Latince inanma anlamına gelen “credere” sözcüğünden türemekte ve “güven ve saygınlık” anlamında kullanılmaktadır. Bir gerçek ve tüzel kişinin kredi alabilme yeteneği “kredibilite” kavramı ile ifade edilmektedir (Usta, 2000). Genel olarak kredi, herhangi bir kimseye ödünç para vermek veya alınacak bir mal, yapılacak bir hizmetin yerine getirilmesine kefalet

¹ Bu çalışma Engin KARAKIŞ tarafından 2016 yılında tamamlanmış olan “Bankaların Ticari Kredi Verme Davranışlarının Bulanık Mantık TOPSIS ve Bulanık Analitik Hiyerarşi Süreci ile İncelenmesi “ adlı doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi. İİBF, Ekonometri Bölümü, ekarakis@cumhuriyet.edu.tr

letmelerin her birinin kendine özgü özellikleri ve şartlarını, sektör ve ekonomi-deki belirsizlikleri dikkate alan yöntemlerin kullanılması doğru olacaktır. Kredi taleplerinin değerlendirilmesinde geleneksel ve skorlamaya dayalı yöntemlerin eksikliklerini gidererek daha doğru analizler yapmayı sağlayan karar destek sistemleri, çok değişkenli ve bulanık sistemler kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Akbulak, Y. (2012). "Kredi Derecelendirmesi veya Rating: Kavram ve Ölçütler" *Mali Çözüm, İstanbul SMMMO Dergisi, Mayıs-Haziran, 171-184.*
2. Akerlof, G. A. (1970) "The Market For Lemons: Quality Uncertainty And The Market Mechanism". *The Quarterly Journal Of Economics, Vol. 84, No. 3. August, 488-500.*
3. Akgüç, Ö. (1995). *Mali Tablolar Analizi*. Genişletilmiş 9. Baskı, İstanbul: Muhasebe Enstitüsü Eğitim Ve Araştırma Vakfı Yayını No:16.
4. Altman I. E. (1968). "Financial Ratios, Discriminant Analysis And The Prediction Of Corporate Bankruptcy" *The Journal of Finance Vol. 33, No: 4, 589-609.*
5. Altman I. E. and Saunders A.(1998). "Credit risk measurement: Developments over the last 20 years". *Journal of Banking & Finance 21, 1721-1742.*
6. Ayanoğlu Y. ve Ertürk B. (2007). "Modern Kredi Riski Yönetiminde Derecelendirmenin Yeri ve İMKB'ye Kayıtlı Şirketler Üzerinde Bir Uygulama" *Gazi Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler fak. Dergisi, Cilt:9 Sayı:2, 75-90.*
7. BDDK, *Finansal Piyasalar Raporu (Aralık 2018)* https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/veri_0014_37.pdf (Erişim Tarihi : 30.08.2019).
8. Che Z.H., Wang H.S. and Chuang C. L. (2010) "A Fuzzy AHP and DEA approach for making bank loan decisions for small and medium enterprises in Taiwan" *Expert Systems with Applications, 37, 7189-7199.*
9. Chen S., Jian T., and Yang H. (2011) "A Fuzzy AHP Approach for Evaluating Customer Value of B2C Companies", *Journal of Computers, Vol. 6 No:2, 224-231.*
10. Ertuğrul İ. ve Karakaşoğlu N.(2007). "Finans Sektöründe Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Bulanık Mantık Yaklaşımı", *İktisat İşletme ve Finans Dergisi, Cilt:22, Sayı:255, 95-114.*
11. Huang, X., Liu, X., and Ren, Y. (2018). Enterprise credit risk evaluation based on neural network algorithm. *Cognitive Systems Research, 52, 317-324.*
12. İç, Y. T. (2012). »Development of a credit limit allocation model for banks using an integrated Fuzzy TOPSIS and linear programming.« *Expert Systems with Applications 39.5, 5309-5316.*
13. İç, Y. T., ve Yurdakul, M. (2000). Analitik hiyerarşi süreci (AHS) yöntemini kullanan bir kredi değerlendirme sistemi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, 15(1).*
14. Karakış, E., ve Göktolga, Z. G. (2017). "Bankaların Ticari Kredi Verme Davranışlarının Bulanık AHP ve Bulanık TOPSIS İle İncelenmesi". *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 18(2), 75-98.*
15. Kavcıoğlu, Ş. (2011). "Ticari Bankacılıkta Kredi Riskinin ve Kredi Riski Ölçüm Modellerinin Değerlendirilmesi" *Marmara Üniversitesi, Finansal Araştırmalar ve çalışmalar Dergisi, Cilt:3, Sayı:5, 11-20.*
16. Matar S. ve Baktır M. Ö. (1998). *Kredi Limitlerinin Belirlenmesinde İlke ve Prensipler*. İstanbul: Pamukbank T.A.Ş. Kurumsal Bankacılık Grubu-1.
17. Öker, A. (2007). "Ticari Bankalarda Kredi ve Kredi Riski Yönetimi-Bir Uygulama" Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
18. Shi, B., Zhao, X., Wu, B., and Dong, Y. (2019). Credit rating and microfinance lending decisions based on loss given default (LGD). *Finance Research Letters, 30, 124-129.*
19. Sun, J., Lang, J., Fujita, H., & Li, H. (2018). Imbalanced enterprise credit evaluation with DTE-SBD: decision tree ensemble based on SMOTE and bagging with differentiated sampling rates. *Information Sciences, 425, 76-91.*

20. şahin, İ. (2012). “Türk Bankacılık Sisteminde Asimetrik Bilgi Sorununun Giderilmesine Yönelik Müřterinin Tanınmasını Sağlayıcı Ortak Veritabanı Uygulamaları”, *İktisat ve Giriřimcilik Üniversitesi, Kırgız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Akademik Bakış Dergisi, Sayı:33, 1-18*.
21. şakar, H. (2001). *Bankalarda Kredilendirme Teknikleri*. İstanbul: Strata Yayıncılık.
22. Takan, M. (2002). *Bankacılık, Teori Uygulama ve Yönetim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı.
23. Tuncel C. O. (2013).“Asimetrik Bilgi Problemi Çerçevesinde Bankacılık Krizlerinin Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Mikro Ekonomik Yaklaşım”, *Businessand Economics Resarch Journal, Volume:4, Number:1, 77-102*.
24. Usta, M. (1997). *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi ve Tahsisi*. İstanbul: Pamukbank Eğitim Yayınları 2. Baskı.
25. Usta, M. (2000). *Temel Kredi Bilgileri*. İstanbul: Pamukbank Eğitim Yayınları 5. Baskı.
26. Ünal O. ve Yücedağ N. (2013). “Kredi Talebinin Değerlendirilmesi ve Kredi Talebinin Değerlendirilmesinde Finansal Bilginin Önemi” *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt 15, Sayı 1, 63-87*.
27. Wang L., Zuwei W., Ying Z. (2009) “Research on Credit Evaluation of 3PL Enterprises Based on FAHP” *Logistics Sci-Tech, 7, 342-348*.
28. Yazıcı, M. (2011).*Bankacılıkta Kredi Tahsisi*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
29. Yurdakul M. ve İç Y. T. (2004) “AHP approach in the credit evaluation of the manufacturing firms in Turkey” *International Journal of Production Economics, 88, 269-289*.
30. Zhu X. , Wang F. , Wang H. , Liang C. , Tang R. , Sun X. , Li J. (2014) “TOPSIS method for quality credit evaluation: A case of air-conditioning market in China” *Journal of Computational Science, 5, 99-105*.
31. Zhang, F., Tadikamalla, P. R., and Shang, J. (2016). Corporate credit-risk evaluation system: Integrating explicit and implicit financial performances. *International Journal of Production Economics, 177, 77-100*.